

KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLELET A MAGYARORSZÁGI ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZATOKBAN

Szöveg: Burián Gergő, Paulinyi Gergely DLA

A KÖRNYEZETTUDATOS ELVEK SZERINTI TERVEZÉS EGYRE NAGYOBB HANGSÚLYT KAP A MAGYARORSZÁGI ÉPÍTÉSZETI KÖZÉLETBEN. AZ ÉPÜLETEK ENERGIAFELHASZNÁLÁSA MINDEN KONKRÉT TERVEZÉSI FELADAT KÖZBEN KIEMELT FIGYELMET KAP, DE A KÜLÖNBÖZŐ ZÖLD TANÚSÍTVÁNYI RENDSZEREK IS SZÉLES KÖRBEN ELTERJEDTEK. SZERENCSÉRE EZT A FOLYAMATOT ELŐSEGÍTETTE, HOGY A BERUHÁZÓK RÉSZÉRŐL IS EGYRE FELELŐSEBB HOZZÁÁLLÁS TAPASZTALHATÓ A KÖRNYEZETTUDATOSSÁGGAL KAPCSOLATBAN. JELEN ÍRÁS ARRRA A KÉRDÉSRE KÍVÁN VÁLASZT ADNI, HOGY EBBEN A TÉMAKÖRBEN MILYEN ELŐRELÉPÉSEK TÖRTÉNTEK HAZÁNKBAN KONCEPCIONÁLIS ÉS TERVPÁLYÁZATI SZINTEN. GYAKORLÓ PÁLYÁZATKÉSZÍTŐKÉNT HISSZÜK, HOGY MÁR ILYEN FÁZISBAN IS ÉRDEMES KIEMELT FIGYELMET FORDÍTANI A KÖRNYEZETTUDATOSSÁGI SZEMPONTOKRA, AZONBAN NEM MINDEN HANGZATOS TERV ÉS ZÖLD GONDOLAT MÖGÖTT VAN VALÓDI TARTALOM. MIKOR LESZ EGY KONCEPCIÓTERV, AVAGY ÉPÍTÉSZETI PÁLYÁZATRA KÉSZÍTETT ELKÉPZELÉS VALÓBAN KÖRNYEZETTUDATOS TERV, S MIKOR BESZÉLHETÜNK CSAK FELSZÍNES, ÚGYNEVEZETT „GREENWASHINGRÓL”?

A kérdés megválaszolása előtt érdemes egy gyors kitekintést tennünk a témakörben, a magyar építészeti pályázatok történetében. Ebben a műfajban a 2007-ben kiírt Kormányzati Negyed tervpályázat győztes terve kapott igazán jelentős, országos publicitást. A Janesch Péter és Kengo Kuma vezette csapat kimondott célja volt egy „minden ízében zöld ház” (részlet Sylvester

Ádám az eredményhirdetésen elhangzott méltatásából) létrehozatala. A terv több módon törekedett a környezettudatosság kifejezésére: az épület telepítésében, az energiafelhasználásban, a világítási rendszerekben alkalmazott fenntartható elveket, melynek leginkább felfedezhető, mintegy reklámfelülete a zöld, növényekkel befuttatott homlokzat. Ugyan a koncepciót később több kritika érte

Lásd még:

Víz, az élet forrása OCTOGON 2010/1., **Trendek a környezettudatos építésben** 2010/2., **Vissza a jövőbe** 2010/3., **Plasztik reinkarnáció?** 2010/4., **Városi álmkép** 2010/5., **Zöld városfejlesztés, intelligens növekedés** 2010/6., **A fa mint ökológiailag is kiváló építőanyag** 2010/7., **Gyorsan megújuló anyagok** 2010/8-9., **Green Build 2010 és LEED 2012** 2010/10., **BREEM** 2011/1., **LEED és DGNB** 2011/2-3., **Gondolatok a Grand Pari(s) kiállításról** 2011/4., **Stockholm** 2011/6., **Bécs** 2011/7., **Oslo** 2011/8-9., **Koppenhága** 2012/1., **Barcelona** 2012/2., **San Francisco** 2012/3., **Vancouver** 2012/4., **New York** 2012/5., **London** 2012/6., **Párizs** 2012/7., **Odoo projekt** 2012/8., **Madrid** 2012/9., **Hamburg** 2012/10.

KAÉAÉENNOÉS kódnévvvel ellátott, második fordulóra jutott pályamű a Helsinki Központi Könyvtár tervpályázaton

nehéz megvalósíthatósága miatt, kétségtelen, hogy ráirányította a figyelmet a zöld építészetre, és így úttörő szerepe volt a téma népszerűsítésében.

Egy másik felvállaltan környezettudatos szempontok szerint készített terv volt 2010-ben az újpesti Nagyfelszíni Víztisztító Mű rekonstrukciójára kiírt városépítészeti ötletpályázat győztes terve, melyet a Mérték Építészeti Stúdió Kft. készített. A pályamű elkészítése során törekedtünk arra, hogy ne csak a szűk értelemben vett építészeti környezettudatosságra fordítsunk figyelmet, hanem szociális, társadalmi és gazdasági szempontok szerint is fenntartható koncepciót fektessünk le. Véleményünk szerint a helyszín hátrányaiból előnyt kovácsoló magatartás, és így egy minden szempontból autonóm és önfenntartó telep létrehozásának célja volt a siker záloga, holott a kiírásban csak 1-1 mondat erejéig várták el ezeket a szempontokat.

A zöld építészet elterjedése, és talán az imént felsorolt példák hatására már szinte minden építészeti pályázat kiírásában vannak környezettudatos szempontok. Többek között ennek köszönhető, hogy manapság már csak elvéve lehet olyan pályaművel találkozni, amely nem foglalkozik kisebb-nagyobb mértékben ezekkel az elvekkel. Sok esetben ez kimerül csupán a lehetséges zöld eszközrendszer felsorolásában, de vannak olyan esetek is, ahol a telepítés, az épület tömegformálása, vagy a homlokzat kialakítása is ezen elvek szerint készül. Apróbb szépséghiba, hogy a pályázatok anyaga sok esetben csak korábbi kiírásokból átvett környezettudatos bírálati elveket tartalmaz. Sokszor a pályázó építészek felteszik kérdéseiket az elvárt energetikai igényekkel, meglévő épületek esetén az épületállomány és gépészeti energiafogyasztással kapcsolatban, de a legritkább esetben kapnak kielégítő válaszokat. A talajmechanika, a geotermikus és a helyszínen mért időjárási adatok konkrét ismerete nélkül csak általános elveket lehet meghatározni. A pályázatkiírók célja is az kell legyen, hogy ezeket az alapadatokat szerezzék be, és adják át a pályázóknak a korábban ismertetett, mélyebb elvek alkalmazása érdekében. Csak így várható el, hogy ne csak általánosan alkalmazható típusmegoldások szülessenek.

Külföldi pályázatok esetén ezek az adatok az építész rendelkezésére állnak. A jelenleg második fázisban tartó Helsinki Központi Könyvtár létrehozására kiírt nemzetközi tervpályázaton például napi lebontásban kapták meg a pályázók a meteorológiai adatokat. Ezek alapján a második körbe jutott pályázók számára kötelező szimulációkat készí-

Nagyfelszíni Víztisztító Mű, Mérték Építészeti Stúdió által készített látványterv

teni a belső terek működéséről, és az épület teljes energiafogyasztásáról, amely által a bírálóbizottság már konkrét adatok alapján tudja értékelni az egyes pályaműveket.

A pályázatok kiírásával a mindenkori kormányzat, városvezetés proaktív, úttörő és példamutató kötelezettségéről is tanúbizonyságot tehet, vagy megerősítheti városfejlesztési koncepcióját. A környezettudatos tervezésre a jövőben már tervpályázati szinten is egyre több figyelmet kell fordítani, hiszen az ismert európai uniós 2010/31-es irányelv miatt 2019-től minden középületnek, 2021-től pedig az összes új épületnek közel zéró energiafelhasználásúnak kell lennie. Erre is felhívhatják a figyelmet a kifejezetten ilyen épületek létrehozására kiírt pályázatok, külföldön ezekből sok példát lehet találni. Legutóbbi ilyen pályázat a Kréta szigetére tervezett Bioklimatikus Európai Iskola volt. A pályázó építészektől olyan, a helyi környezeti és éghajlati viszonyokat figyelembe vevő épületeket vártak el, amelyek passzív eszközökkel érnek el maximális eredményeket az energiafelhasználás területén. Azonban magyar, környezettudatos elvek alapján készített terveket elváró pályázatra is találhatunk példát a közelmúlt-

ban. 2011-ben Harsánylejtő-Kertváros helyszínére kiírt, „Itt fogunk lakni!” elnevezésű pályázat során olyan, vállaltan fenntartható életmódra nevelő családi házakat vártak el, melyek nem csak megfelelő hőszigeteléssel rendelkeznek, vagy jó a tájolásuk, de például a felhasznált anyagok előállítását is kevés terhet jelentenek a környezet számára. Sok pályázó gondolt ezeken kívül helyi zöldegek termesztésére alkalmas konyhakertre, téli hőcsapdákra, vagy helyi biológiai szennyvíztisztítóra is.

Reméljük, hogy a jövőben több olyan hazai pályázatot írnak ki, ahol kiemelt figyelmet fordítanak a környezettudatos építészetre. Ahhoz, hogy igazán részletekbe menő és mélyen átgondolt pályaműveket lehessen leadni, törekedni kell a szükséges adatok beszerzésére, és azokat már a tervezés kezdő fázisában el kell juttatni a pályázóknak. A pályaművek értékelésénél célszerűnek éreznénk külön szakemberek alkalmazását, akik értékelhetnék a pályaművekben leírt környezettudatos elveket és eszközöket. Úgy gondoljuk, hogy ezek a változtatások elengedhetetlenek, hogy a pályázatok szintjén is a kor kihívásainak megfelelő tervek születhessenek.

Harmadik helyezett – Kanada
 Vezető tervező: Taymoore Balbaa, Chris Wong
 Építész munkatársak: Arne Suraga, Jad Joulji, Talaye Rad, Andrew Lee,
 Ibrahim Brad Miles, Antony Chieh, Shelton Foo
 További csapattagok: Fionn Byrne, Landscape Consultant

Második helyezett – Görögország
 Építész munkatársak: Platon Issaias Theodosis Issaias, Costandis Kizis, Alexandra Vougia
 További csapattagok: Ilias Matsas, Mechanical Engineer,
 Giannis Tsafoulis, Structural Engineer

COMMON GROUND

